

הצעות חוק

ה מ מ ש ל ה

4 בנובמבר 2013

806

א' בכסלו התשע"ד

עמוד

הצעת חוק ליישום הפרוטוקול בדבר זכויות יתר וחסינויות של הארגון האירופי למחקר גרעיני,
התשע"ד-2013 30

הצעת חוק ליישום הפרוטוקול בדבר זכויות יתר וחסינויות של הארגון האירופי למחקר גרעיני, התשע"ד-2013

1. בחוק זה – "האמנה" – האמנה המכוננת את הארגון והפרוטוקול הפיננסי המצורף אליה כנספח, שנחתמו ביום 1 ביולי 1953 ותוקנו ביום 17 בינואר 1971; "הארגון" – הארגון האירופי למחקר גרעיני (CERN); "הפרוטוקול" – הפרוטוקול בדבר זכויות יתר וחסינויות של הארגון האירופי למחקר גרעיני (2004), אשר כונן מכוח סעיף 9 לאמנה.	הגדרות
2. להוראות הפרוטוקול, שנוסחו בעברית מובא בתוספת, יהיה תוקף של חוק, ככל שהן באות להעניק זכויות יתר וחסינויות לארגון, לפקידיו, לנציגי המדינות החברות בו, למזכיר הכללי שלו, ולכל גורם אחר הקבוע בפרוטוקול. 3. לארגון תהיה אישיות משפטית בישראל. 4. שר החוץ ממונה על ביצוע חוק זה.	תוקף הוראות הפרוטוקול בדבר זכויות יתר וחסינויות אישיות משפטית ביצוע

ד ב ר י ה ס ב ר

הצו אשר הוצא מכוח חוק חסינויות וזכויות יתר כאמור לעיל, אינו מעניק חסינויות וזכויות יתר לבעלי התפקידים בארגון שהם אזרחי ישראל או תושביה, מאחר שסעיף 6 לחוק חסינויות וזכויות יתר קובע כי לא יוענקו חסינויות וזכויות יתר מכוחו לאזרחי ישראל או לתושביה. לפיכך, כדי לתת להוראות הפרוטוקול תוקף בדין הישראלי, יש לקבוע זאת בחקיקה ראשית. חקיקת החוק המוצע תאפשר את הצטרפותה של מדינת ישראל לארגון מדעי בין-לאומי מוביל בתחומו, תוך קידום מעמדה בקהילייה המדעית הבין-לאומית. החוק המוצע יעגן את כל החסינויות וזכויות היתר המוקנות לארגון ולכל בעלי התפקידים הפועלים מטעמו, לרבות אלה שהם אזרחי ישראל או תושביה, ולכן הצו שהוצא מכוח חוק חסינויות וזכויות יתר, כאמור לעיל, יבטל.

לפיכך מוצע לקבוע כי להוראות הפרוטוקול, שנוסחו בעברית מובא בתוספת לחוק המוצע, יהיה תוקף של חוק, וזאת ככל שהן באות להעניק זכויות יתר וחסינויות לארגון, לפקידיו, לנציגי המדינות החברות בו, למזכיר הכללי שלו ולכל גורם אחר הקבוע בפרוטוקול.

סעיף 3 מוצע לקבוע במפורש כי לארגון תהיה אישיות משפטית בישראל, וזאת בהתאם להוראות סעיף 9 לאמנה המכוננת של הארגון שנחתמה ביום 1 ביולי 1953 ותוקנה ביום 17 בינואר 1971, ובהתאם להוראות סעיף 2 לפרוטוקול.

סעיף 4 מוצע לקבוע כי שר החוץ יהיה הגורם הממונה על ביצוע החוק, כפי שנעשה בדברי חקיקה אחרים העוסקים בהענקת חסינויות וזכויות יתר לארגונים בין-לאומיים.

סעיפים בהתאם להחלטת הממשלה מס' 3159 מיום י"ג ו-2 בניסן התשע"א (17 באפריל 2011) בדבר הצטרפות מדינת ישראל לארגון האירופי למחקר גרעיני (CERN) (להלן – הארגון), חתמה מדינת ישראל ביום י"ז באלול התשע"א (16 בספטמבר 2011) על הסכם עם הארגון המעניק לה מעמד של "חברות נלווית" בארגון (להלן – ההסכם). ההסכם עוגן בצו חסינויות וזכויות יתר ארגונים בין-לאומיים ומשלחות מיוחדות (הארגון האירופי למחקר גרעיני), התשע"ב-2012 (ק"ת התשע"ב, עמ' 1636) אשר הוצא מכוח חוק חסינויות וזכויות יתר ארגונים בין-לאומיים ומשלחות מיוחדות), התשמ"ג-1983 (להלן – חוק חסינויות וזכויות יתר).

מכוח ההסכם הוענקו חסינויות וזכויות יתר לארגון ולעובדיו, אך לא נכללו בו חסינויות וזכויות יתר לאזרחי ישראל ותושביה הפועלים במסגרת הארגון, למעט פטור מתשלום דמי ביטוח לאומי ומס הכנסה בשל המשכורות המשתלמות לעובדי הארגון שהם אזרחי ישראל או תושביה.

כדי להשלים את תהליך ההצטרפות לארגון כחברה מלאה, נדרשת מדינת ישראל להצטרף לפרוטוקול בדבר זכויות יתר וחסינויות של הארגון (להלן – הפרוטוקול), שאליו הצטרפו כלל המדינות החברות בארגון. הפרוטוקול מקנה זכויות יתר וחסינויות לארגון ולכל בעלי התפקידים הפועלים מטעמו, ובכלל זה אלה שהם אזרחי ישראל או תושביה, וזאת כדי לאפשר את פעולתו היעילה של הארגון, ומילוי תפקידו תוך שיתוף פעולה עם המדינה הנוגעת בדבר.

5. תחילת תוקפן של הוראות סעיף 11 לפרוטוקול, כאמור בסעיף 2 לחוק זה, ביום י"ז באלול תחילה התשע"א (16 בספטמבר 2011).

תוספת

(סעיף 2)

פרוטוקול בדבר זכויות יתר וחסינויות של הארגון האירופי למחקר גרעיני (2004)

מבוא

המדינות שהן צדדים לפרוטוקול זה, בתתן דעתן לאמנה המכוננת את הארגון האירופי למחקר גרעיני (CERN) ולפרוטוקול הפיננסי המצורף אליה כנספח, שנחתמו ב־1 ביולי 1953, נכנסו לתוקף ב־29 בספטמבר 1954 ותוקנו ב־17 בינואר 1971; בתתן דעתן לכך שמושב הארגון נמצא בז'נבה, שוויצריה, ושמעמדו בשוויצריה מוגדר על ידי ההסכם בין המועצה הפדרלית השווייצית לבין הארגון מתאריך 11 ביוני 1955; בתתן דעתן לכך שהארגון מוקם גם בצרפת, שם מוגדר מעמדו על ידי ההסכם בין ממשלת הרפובליקה הצרפתית לבין הארגון מתאריך 13 בספטמבר 1965, כפי שתוקן ב־16 ביוני 1972; בתתן דעתן גם לאמנה בין המועצה הפדרלית השווייצית לבין ממשלת הרפובליקה הצרפתית מתאריך 13 בספטמבר 1965, בדבר הרחבת אתר הארגון כך שיכלול שטח צרפתי; בתתן דעתן לכך שפעילויות הארגון הולכות ומתרחבות לשטח כל המדינות שהן צדדים לאמנה, וכתוצאה מכך חלה עלייה משמעותית בניידות של בני אדם וטובין המיועדים לשימוש ואשר בהם נעשה שימוש לתכניות המחקר שלו; בשאיפתן להבטיח את הביצוע היעיל של תפקידי הארגון המוטלים עליו על ידי אמנה זו, בעיקר סעיף 2 המגדיר את מטרות הארגון, ולהבטיח יחס שווה כלפיו בשטח כל המדינות שהן צדדים לאמנה זו; בהחליטן למטרה זו, בהתאם לסעיף 9 לאמנה, להעניק לארגון את זכויות היתר והחסינויות הדרושות לביצוע פעילויותיו הרשמיות; הסכימו לאמור:

סעיף 1

הגדרות

למטרות פרוטוקול זה:

(א) ה"אמנה" מתייחס לאמנה בדבר כינון הארגון האירופי למחקר גרעיני ולפרוטוקול הפיננסי המצורף אליה כנספח, אשר נחתמו ב־1 ביולי 1953, נכנסו לתוקף ב־29 בספטמבר 1954 ותוקנו ב־17 בינואר 1971;

ד ב ר י ה ס ב ר

– יום הפרסום ברשומות. עם זאת מוצע לקבוע כי תחילת תוקפן של הוראות סעיף 11 לפרוטוקול תהיה כבר ביום י"ז באלול התשע"א (16 בספטמבר 2011) – יום חתימת ההסכם בין מדינת ישראל לארגון. הוראת תחילה זו נועדה לעגן בחקיקה ראשית את הפטור מתשלום דמי ביטוח לאומי בעד העובדים של הארגון שהם אזרחי ישראל או תושביה, באופן רטרואקטיבי ממועד חתימת ההסכם עם הארגון.

סעיף 5 סעיף 11 לפרוטוקול קובע כי הארגון והפקידים המועסקים על ידו יהיו פטורים מכל תשלום חובה לתכניות ביטוח סוציאלי מדינתיות בשל משכורות שהארגון משלם להם, מתוך הבנה שבני אדם כאמור מקבלים כיסוי שווה ערך של הגנה סוציאלית מהארגון. כאמור בסעיף 2 להצעת החוק, לכל הוראות הפרוטוקול יינתן תוקף של חוק, וזאת מיום תחילתו של החוק המוצע

- (ב) ה"ארגון" מתייחס לארגון האירופי למחקר גרעיני;
- (ג) "פעילויות רשמיות" מתייחס לפעילויות הארגון המפורטות באמנה, בעיקר סעיף 2 שלה, כולל פעילויותיו שטיבן מינהלי;
- (ד) "פקידים" מתייחס ל"אנשי הסגל" כמוגדר בכללים ובתקנות של הארגון ביחס לאנשי סגל;
- (ה) "הסכם שיתוף פעולה" מתייחס להסכם דו-צדדי, שנעשה בין הארגון לבין מדינה לא-חברה או מוסד מדעי המוקם באותה מדינה, המגדיר את התנאים המסדירים את השתתפותו/ה בפעילויות הארגון;
- (ו) "הסכם התאגדות" מתייחס להסכם דו-צדדי, שנעשה בין הארגון לבין מדינה אשר אינה זכאית להפוך למדינה חברה, המכונן שותפות מוסדית הדוקה בין אותה מדינה לבין הארגון על מנת לאפשר לה מעורבות עמוקה יותר בפעילויות הארגון.

סעיף 2

אישיות משפטית בין-לאומית

1. לארגון יהיו אישיות משפטית בין-לאומית ומעמד משפטי בשטחי כל אחת מהמדינות שהן צדדים לפרוטוקול זה.
2. לארגון תהיה בעיקר היכולת להתקשר בחוזים, לרכוש ולהוציא מרשותו מיטלטלין ומקרקעין ולהשתתף בהליכים משפטיים.

סעיף 3

חסינות מפני פגיעה של שטחים, מבנים וחצרים

1. השטחים, המבנים והחצרים של הארגון יהיו חסינים מפני פגיעה.
2. סוכן של הרשויות הציבוריות לא יהיה רשאי להיכנס אליהן ללא ההסכמה המפורשת של המנהל הכללי או של נציגו המוסמך כדין.
3. במקרה של שריפה או אסון אחר המחייב פעולת הגנה מהירה, מקום שבו בקשת הסכמה מפורשת כאמור איננה מעשית, אישור המנהל הכללי ייראה כאילו ניתן.
4. הארגון לא יתיר שבמבנים או בחצרים שלו ייעשה שימוש כבמקום מקלט לאדם המבוקש על ביצוע, ניסיון לבצע או שאך ביצע פשע או עבירה פלילית שבגינם הוצא צו מעצר או צו גירוש, או לאדם שהורשע בפשע או בעבירה על ידי הרשויות המוסמכות.

סעיף 4

חסינות מפני פגיעה של ארכיונים ומסמכים

- ארכיוני הארגון וכל המסמכים בכל צורה המוחזקים בידי הארגון או השייכים לו, לא משנה היכן הם נמצאים ובידי מי הם מוחזקים, יהיו חסינים מפני פגיעה.

סעיף 5

חסינות מהליך משפטי ומהוצאה לפועל

1. בביצוע תפקידיו הרשמיים, ייהנה הארגון מחסינות מהליך משפטי, להוציא:
  - (א) במידה שמועצת הארגון מוותרת על חסינות כאמור במקרה מסוים;

(ב) ביחס לתביעה של צד שלישי בגין נזק הנובע מתאונה שנגרמה על ידי כלי רכב ממונע השייך לארגון או מופעל מטעמו, או ביחס לעבירת תנועה שכלי רכב כאמור מעורב בה;

(ג) ביחס לאכיפת פסק בוררות שניתן לפי סעיף 16 או 18 לפרוטוקול זה;

(ד) ביחס לתביעת נגד הקשורה במישרין והמשולבת במסגרת ניהול תביעה שהגיש הארגון.

2. הרכוש והנכסים של הארגון, באשר הם נמצאים, ייהנו מחסינות מפני כל צורה של הפקעה, החרמה, חילוט, תפיסה וכל צורה אחרת של תפיסה או התערבות בין אם בפעולה ביצועית, מינהלית, שיפוטית או חקיקתית, להוציא:

(א) במידה שמועצת הארגון מוותרת על חסינות כאמור במקרה מסוים;

(ב) במידה שיהיה בכך צורך זמני בקשר למניעה או לחקירה של תאונות המערבות כלי רכב ממונעים השייכים לארגון או מופעלים מטעמו;

(ג) במקרה של עיקול משכורת, הנאכף בגלל חוב של פקיד הארגון, ובלבד שעיקול כאמור נובע מהחלטה סופית ובת אכיפה בהתאם לכללים ולתקנות שבתוקף בשטח האכיפה.

סעיף 6

הסדרים פיסקליים והסדרי מכס

1. במסגרת פעילויותיו הרשמיות, הארגון, רכושו והכנסתו יהיו פטורים ממסים ישירים.
2. כאשר, בעת ביצוע פעילויותיו הרשמיות, הארגון מבצע רכישות, או משתמש, בטובין או בשירותים בעלי ערך מהותי, אשר במחיריהם כלולים מסים, מכסים או היטלים אחרים, המדינה שהיא צד לפרוטוקול זה שהטילה את המסים, המכסים או ההיטלים האחרים תנקוט אמצעים מתאימים כדי להשיב או להחזיר את סכום המסים, המכסים או ההיטלים האחרים האמורים, מקום שהם ניתנים לזיהוי.
3. הייבוא והייצוא על ידי הארגון או מטעמו של טובין וחומרים בביצוע פעילויותיו הרשמיות יהיו פטורים מכל המסים, המכסים או ההיטלים האחרים על ייבוא וייצוא.
4. לא יינתנו כל פטור כל החזר על מסים, מכסים או היטלים אחרים מכל סוג המהווים רק גמול על שירותים שניתנו.
5. הוראות ס"ק 2 ו-3 לסעיף זה אינן בנות החלה על רכישה או שימוש בטובין או בשירותים או על ייבוא טובין המיועדים לשימוש האישי של הפקידים ושל המנהל הכללי של הארגון.
6. טובין וחומרים השייכים לארגון אשר נרכשו או יובאו בהתאם להוראות ס"ק 2 או 3 לסעיף זה לא יימכרו או ייתרמו בשטח המדינה שהעניקה את הפטור אלא בתנאים שקבעה אותה מדינה.

סעיף 7

שימוש חופשי בכספים

הארגון יהיה חופשי לקבל, להחזיק ולהעביר כספים, מטבע ומוזמנים מכל סוג; הוא רשאי לעשות בהם שימוש חופשי לפעילויותיו הרשמיות ולהחזיק חשבונות בכל מטבע בהיקף הנדרש לעמידה בהתחייבויותיו.

סעיף 8

תקשורת רשמית

הפצת הפרסומים וחומר המידע האחר, שהארגון קיבל או שלח בכל צורה בביצוע בפעילויותיו הרשמיות, לא תהיה מוגבלת בכל צורה.

סעיף 9

זכויות יתר וחסינויות של נציגי המדינות

1. נציגי המדינות שהן צדדים לפרוטוקול זה ייהנו, במהלך מילוי תפקידיהם ובמהלך הנסיעות אל מקום המפגש של הארגון וממנו, מזכויות היתר והחסינויות האלה:

(א) חסינות מפני מעצר אישי, עיכוב ותפיסת חפציהם האישיים;

(ב) חסינות מפני הליך משפטי, גם אחרי סיום שליחותם, ביחס למעשים, כולל מילים שנאמרו או נכתבו, שביצעו במהלך מילוי תפקידיהם; ואולם חסינות זו לא תחול במקרה של עבירת כלי רכב שביצע נציג של מדינה שהיא צד לפרוטוקול זה, וגם לא במקרה של נזק שגרם כלי רכב השייך לו או שהוא נהג בו;

(ג) חסינות מפני פגיעה לכל המסמכים הרשמיים, בכל צורה שבה הם מוחזקים;

(ד) הזכות להשתמש בצופנים ולקבל מסמכים ותכתובת באמצעות בלדר או בכבודה חתומה;

(ה) להם ולבני זוגם, פטור מכל האמצעים המגבילים כניסה ונוהלי רישום של זרים;

(ו) אותם שירותים ביחס להעברות כספים ולהמרות מטבע המוענקות לנציגי ממשלות זרות בשליחויות דיפלומטיות זמניות;

(ז) אותם שירותי מכס ביחס לכבודתם האישית המוענקות לנציגים דיפלומטיים.

2. מדינה שהיא צד לפרוטוקול זה לא תהיה מחויבת להעניק את זכויות היתר והחסינויות הנזכרות בסעיף זה לאזרחיה שלה או לבני אדם אשר בעת תחילת מילוי תפקידיהם במדינה שהיא צד הם תושבי קבע שלה.

סעיף 10

חסינויות וזכויות יתר של פקידי הארגון

1. פקידי הארגון ייהנו מחסינות, אפילו אחרי סיום תפקידיהם, מהליך משפטי ביחס למעשים, כולל מילים שנאמרו או נכתבו על ידם, שביצעו במהלך מילוי תפקידם ובמסגרת מגבלות חובתם; חסינות זו לא תחול במקרה של עבירת תנועה שביצע פקיד הארגון וגם לא במקרה של נזק שגרם כלי רכב ממונע השייך לו או שהוא נהג בו.

2. פקידי הארגון ייהנו מזכויות היתר האלה:

(א) הזכות לייבא בלא מכס את הריהוט והחפצים האישיים שלהם במועד קבלת המינוי שלהם מטעם הארגון במדינה הנוגעת בדבר, והזכות, עם סיום תפקידיהם באותה מדינה, לייצא בלא מכס את הריהוט והחפצים האישיים שלהם, בכפוף, בשני המקרים, לתנאים המוטלים על ידי החוקים והתקנות של המדינה שבה ממומשת הזכות;

(ב) (i) בכפוף לתנאים ובהתאם לנהלים שקבעה מועצת הארגון, הפקידים והמנהל הכללי של הארגון יהיו כפופים למס, לטובת הארגון, על משכורות ותגמולים ששילם הארגון; משכורות ותגמולים כאמור יהיו פטורים ממס הכנסה מדינתית;

(ii) מדינות שהן צדדים לפרוטוקול זה לא יהיו מחויבות לפטור ממס הכנסה פנסיות או קצבאות ששילם הארגון לפקידיו ולמנהלו הכללי לשעבר ביחס לשירותם לארגון;

(ג) להם ולבני משפחותיהם המהווים חלק ממשק ביתם, פטור מהגבלות הגירה ונוהלי רישום של זרים הזהה לזה המוענק בדרך כלל לפקידיו ארגונים בין-לאומיים;

(ד) חסינות מפני פגיעה לכל המסמכים הרשמיים, בכל צורה שבה הם מוחזקים;

(ה) להם ולבני משפחותיהם המהווים חלק ממשק ביתם, שירותי החזרה למולדת בתקופת משבר בין-לאומי כמו לחברי משלחות דיפלומטיות;

(ו) ביחס להעברות כספים ולהמרות מטבע ושירותי מכס, זכויות היתר המוענקות בדרך כלל לפקידיו ארגונים בין-לאומיים.

3. מדינה שהיא צד לפרוטוקול זה לא תהיה מחויבות להעניק את זכויות היתר והחסינויות הנזכרות בס"ק 2(א), (ג), (ה) ו-1(ו) לסעיף זה לאזרחיה שלה או לבני אדם אשר, בעת תחילת מילוי תפקידיהם במדינה שהיא צד, הם תושבי קבע שלה.

סעיף 11

ביטוח סוציאלי

הארגון והפקידים שמעסיק הארגון יהיו פטורים מכל תרומת חובה לתכניות ביטוח סוציאלי לאומיות, מתוך הבנה שבני אדם כאמור מקבלים כיסוי שווה ערך של הגנה סוציאלית מהארגון.

סעיף 12

זכויות יתר וחסינויות של המנהל הכללי

1. נוסף על זכויות היתר והחסינויות שלפי הוראות סעיפים 10 ו-11 לפרוטוקול זה, המנהל הכללי ייהנה לאורך כל תקופת מילוי תפקידיו מזכויות היתר והחסינויות המוענקות באמנת וינה בדבר יחסים דיפלומטיים מ-18 באפריל 1961 לנציגים דיפלומטיים בדרגה מקבילה.

2. מדינה שהיא צד לפרוטוקול זה לא תהיה מחויבת להעניק את זכויות היתר והחסינויות הנזכרות בסעיף זה לאזרחיה שלה או לבני אדם אשר, בעת תחילת מילוי תפקידיהם במדינה שהיא צד, הם תושבי קבע שלה.

סעיף 13

המטרה והמגבלות של החסינויות

1. זכויות היתר והחסינויות לפי הוראות סעיפים 9, 10 ו-12 לפרוטוקול זה מוענקות אך ורק כדי להבטיח תפקוד באין מפריע של הארגון ועצמאות מלאה של בני האדם שהן מוענקות להן. הן לא מוענקות לתועלתם האישית של בני האדם הנוגעים בדבר.

2. חסינויות אלה ניתנות לויתור:

(א) במקרה של המנהל הכללי, על ידי מועצת הארגון;

(ב) במקרה של פקידים, על ידי המנהל הכללי או האדם הפועל במקומו לפי הוראות סעיף 6, ס"ק 1(ב), לאמנה;

(ג) במקרה של נציגי מדינה, על ידי המדינה הנוגעת בדבר; וקיימת חובה לעשות כן בכל מקרה פרטני שבו הן ישבשו הליכי משפט וניתן לוותר עליהן בלי לפגוע במטרה שלשמה הוענקו.

סעיף 14

שיתוף פעולה עם מדינות שהן צדדים לפרוטוקול

הארגון ישתף פעולה עם הרשויות המוסמכות של מדינות שהן צדדים לפרוטוקול על מנת לקדם עשייה נאותה של צדק, ציות לחוקים ולתקנות בדבר משטרה, בריאות הציבור, בריאות ובטיחות בעבודה ובדבר הסביבה, ועל מנת למנוע כל ניצול לרעה של זכויות היתר, החסינויות והשירותים שהוענקו בפרוטוקול זה.

סעיף 15

ביטחון וסדר ציבורי

1. זכותה של מדינה שהיא צד לפרוטוקול לנקוט אמצעי זהירות כך שהאינטרס הביטחוני שלה לא ייפגע על ידי הוראה מהוראות פרוטוקול זה.
2. אם מדינה שהיא צד לפרוטוקול זה מוצאת לנחוץ לנקוט אמצעים למען ביטחונה או לקיום הסדר הציבורי, היא תפנה לארגון, להוציא מקום שהדבר אינו מעשי, מהר ככל שהנסיבות מאפשרות על מנת לקבוע, בהסכמה הדדית, את האמצעים הדרושים להגנה על האינטרסים של הארגון.
3. הארגון ישתף פעולה עם ממשלתה של מדינה שהיא צד לפרוטוקול זה כדי למנוע כל פגיעה בביטחון או בסדר הציבורי של מדינה שהיא צד לפרוטוקול זה כתוצאה מפעילויותיו.

סעיף 16

מחלוקת שטיבם פרטי

1. הארגון יקבע הוראות בדבר צורות יישוב נאותות של –
  - (א) מחלוקת הנוגעות מחוזים שהארגון הוא צד להם; הארגון יכול, בכל חוזה בכתב שהוא מתקשר בו, להוציא אלה הנזכרים בס"ק ו(ד) לסעיף זה, סעיף בוררות שלפיו כל מחלוקת הנובעת מפרשנותו או מהוצאתו לפועל של החוזה, לבקשת צד תובא לבוררות, או, אם הצדדים הסכימו על כך, לצורת יישוב נאותה אחרת;
  - (ב) מחלוקת הנובעת מנזקים שגרם הארגון או הכרוכות בכל התחייבות לא-חוזית אחרת של הארגון;
  - (ג) מחלוקת שמעורב בהם פקיד הארגון הנהנה מחסינות מהליך משפטי, אם לא היה ויתור על חסינות כאמור בהתאם להוראות סעיף 5 לפרוטוקול זה;
  - (ד) מחלוקת המתעוררת בין הארגון לבין פקידי; הארגון יביא את כל המחלוקת הנובעת מהחלתם ומפרשנותם של חוזים שנעשו עם פקידי הארגון על בסיס הכללים והתקנות של הארגון ביחס לאנשי סגל בפני סמכות השיפוט של בית הדין המינהלי של ארגון העבודה הבין-לאומי (ILOAT), או כל בית דין מינהלי בין-לאומי אחר שהארגון הוכפף לסמכות השיפוט שלו בעקבות החלטה של המועצה.
2. במחלוקת שלגביהן לא פורטה כל צורת יישוב מסוימת בס"ק 1 לסעיף זה, הארגון רשאי לפנות לכל צורת יישוב הנראית לו מתאימה, בעיקר לבוררות או להפניה לבית דין לאומי.
3. כל צורת יישוב שנבחרה לפי סעיף זה תהיה מבוססת על עקרון ההליך המשפטי הנאות לקראת יישוב מהיר, הוגן, חסר פניות ומחייב למחלוקת.

מחלוקת בין מדינות שהן צדדים לפרוטוקול זה

1. כל חילוקי דעות בנוגע להחלתו או לפרשנותו של פרוטוקול זה אשר לא יושבו בדרכי נועם בין הצדדים, כל צד רשאי להביאם בפני ערכאה בין-לאומית לבוררות, בהתאם לסעיף 19 לפרוטוקול זה.

2. אם מדינה שהיא צד לפרוטוקול זה מתכוונת להביא מחלוקת לבוררות, היא תודיע זאת למזכיר הכללי, והוא יודיע מיד לכל מדינה שהיא צד לפרוטוקול זה על הודעה כאמור.

מחלוקת בין מדינות שהן צדדים לפרוטוקול זה לבין הארגון

1. כל חילוקי דעות בין צד אחד או יותר לפרוטוקול זה לבין הארגון בנוגע להחלתו או לפרשנותו של פרוטוקול זה אשר לא יושבו בדרכי נועם בין הצדדים (מדינה אחת או יותר שהן צדדים לפרוטוקול זה מהוות צד אחד למחלוקת והארגון מהווה את הצד האחר), כל צד רשאי להביאם בפני ערכאה בין-לאומית לבוררות, בהתאם לסעיף 19 לפרוטוקול זה.

2. המנהל הכללי יודיע מיד למדינות האחרות שהן צדדים לפרוטוקול זה על ההודעה שמסר הצד המגיש בקשה לבוררות.

ערכאה בין-לאומית לבוררות

1. ערכאה בין-לאומית לבוררות הנזכרת בסעיפים 17 ו-18 לפרוטוקול זה ("הערכאה") תפעל בהתאם להוראות סעיף זה.

2. כל צד לסכסוך ימנה חבר אחד של הערכאה. החברים שמונו כך יבחרו במשותף בחבר שלישי, אשר יהיה יו"ר הערכאה. במקרה של אי-הסכמה בין חברי הערכאה בדבר בחירת יו"ר, ימונה האחרון על ידי נשיא בין הדין הבין-לאומי לצדק לפי בקשת חברי הערכאה.

3. לא עלה בידי אחד הצדדים לסכסוך למנות חבר של הערכאה ולא נקט צעדים לעשות כן בתוך חודשיים אחרי בקשת הצד האחר, יהיה הצד האחר רשאי לבקש מנשיא בית הדין הבין-לאומי לצדק לבצע את המינוי.

4. הערכאה תיקבע לעצמה את כללי הנוהל שלה.

5. לא תהיה זכות ערעור נגד פסיקת הערכאה, אשר תהיה סופית ומחייבת את שני הצדדים; במקרה של מחלוקת הנוגעת להשלכות או להיקף של הפסיקה, חובתה של הערכאה תהיה לתת פרשנות לבקשת צד.

יישום הפרוטוקול

הארגון רשאי, אם מועצת הארגון מחליטה על כך, לעשות הסכמים נוספים עם מדינה אחת או יותר שהן צדדים לפרוטוקול זה על מנת ליישם את הוראות פרוטוקול זה.

נוהל תיקון

1. כל מדינה שהיא צד לאמנה רשאית להציע תיקונים לפרוטוקול זה והם יועברו על ידי המנהל הכללי של הארגון למדינות האחרות שהן צדדים לפרוטוקול זה.

2. המנהל הכללי יזמן מפגש של המדינות שהן צדדים לפרוטוקול זה. אם המפגש מאמץ, ברוב של שני שלישים מהצדדים הנוכחים ומצביעים, את הנוסח המוצע של התיקון, הוא יועבר על ידי המנהל הכללי למדינות שהן צדדים לפרוטוקול זה לשם קבלה בהתאם לדרישות החוקתיות של כל אחת מהן.

3. כל תיקון כאמור ייכנס לתוקף ביום השלושים אחרי שכל המדינות שהן צדדים לפרוטוקול זה הודיעו למנהל הכללי על אשרור, קבלה או אישור שלהן.

סעיף 22

הסכמים פרטניים

1. הוראות פרוטוקול זה לא יגבילו ולא יפגעו בהוראותיהם של הסכמים בין-לאומיים אחרים שנערכו בין הארגון לבין מדינה שהיא צד לפרוטוקול זה מטעמי מיקום בשטח מדינה זו של מטהו, משרדיו האזוריים, מעבדותיו או מיתקנים אחרים של הארגון. במקרה של סתירה בין הוראות אלה לבין הוראות הסכם בין-לאומי כאמור, הוראות אותו הסכם בין-לאומי יגברו.

2. אין בפרוטוקול זה דבר שימנע ממדינות שהן צדדים לפרוטוקול זה לעשות הסכמים בין-לאומיים אחרים עם הארגון המאשרים, משלימים, מרחיבים או מחזקים את הוראות פרוטוקול זה.

סעיף 23

חתימה, אשרור והצטרפות

1. פרוטוקול זה יהיה פתוח לחתימה מ-19 בדצמבר 2003 עד 19 בדצמבר 2004 על ידי המדינות שהן צדדים לאמנה ועל ידי המדינות שעשו הסכם שיתוף פעולה או הסכם התאגדות עם הארגון.

2. פרוטוקול זה יהיה כפוף לאשרור, קבלה או אישור על ידי המדינות החתומות. מסמכי האשרור, הקבלה או האישור יופקדו אצל המנהל הכללי של ארגון האומות המאוחדות לחינוך, מדע ותרבות (אונסק"ו).

3. פרוטוקול זה יישאר פתוח להצטרפות של המדינות שהן צדדים לאמנה ושל המדינות שעשו הסכם שיתוף פעולה או הסכם התאגדות עם הארגון. מסמכי ההצטרפות יופקדו אצל המנהל הכללי של ארגון האומות המאוחדות לחינוך, מדע ותרבות (אונסק"ו).

סעיף 24

כניסה לתוקף

1. פרוטוקול זה ייכנס לתוקף שלושים ימים אחרי התאריך שבו מופקד מסמך האשרור, הקבלה, האישור או ההצטרפות השנים עשר של מדינה שהיא צד לאמנה.

2. לכל מדינה המאשררת פרוטוקול זה, מקבלת אותו, מאשרת אותו או מצטרפת אליו אחרי כניסתו לתוקף, פרוטוקול זה ייכנס לתוקף ביום השלושים שאחרי הפקדת מסמך האשרור, הקבלה, האישור או ההצטרפות שלה אצל המנהל הכללי של ארגון האומות המאוחדות לחינוך, מדע ותרבות (אונסק"ו).

סעיף 25

הודעה

המנהל הכללי של ארגון האומות המאוחדות לחינוך, מדע ותרבות (אונסק"ו) יודיע לכל המדינות החתומות על פרוטוקול זה והמצטרפות אליו ולמנהל הכללי של הארגון על הפקדה של כל מסמך אשרור, קבלה, אישור או הצטרפות, על כניסתו לתוקף של פרוטוקול זה, וכן על כל הודעה על הסתלקות ממנו.

סעיף 26

רישום

עם כניסתו לתוקף של פרוטוקול זה, המנהל הכללי של ארגון האומות המאוחדות לחינוך, מדע ותרבות (אונסק"ו) ירשום אותו במזכירות האומות המאוחדות בהתאם לסעיף 102 למגילת האומות המאוחדות.

סעיף 27

הסתלקות

כל מדינה שהיא צד לפרוטוקול זה רשאית, בכל עת, בהודעה בכתב הממוענת אל המנהל הכללי של ארגון האומות המאוחדות לחינוך, מדע ותרבות (אונסק"ו), להסתלק מפרוטוקול זה. ההסתלקות תיכנס לתוקף בתאריך שנה אחרי תאריך קבלת ההודעה האמורה, אלא אם כן מצוין בהודעה תאריך מאוחר יותר.

לראיה, הנציגים החתומים מטה, אשר הוסמכו לכך כדין, איש על ידי ממשלתו, חתמו על פרוטוקול זה.

נעשה בז'נבה, ב־18 במרס 2004, בשפות אנגלית וצרפתית, ושני הנוסחים מהימנים באותה מידה ומופקדים בארכיוני ארגון האומות המאוחדות לחינוך, מדע ותרבות (אונסק"ו), אשר המנהל הכללי שלו יעביר עותק מאושר מהם לכל המדינות החתומות והמצטרפות.

